

30 svar på
de vanligaste
frågorna om
infektioner &
antibiotika

Den här broschyren innehåller svar på några av de vanligaste frågorna kring infektioner och antibiotikabehandling. Svaren är granskade och godkända av medicinska avdelningen på Meda Läkemedel.

Innehållsförteckning

Liten ordlista	5
Varför får jag antibiotika?	7
Vad är antibiotikaresistens?	13
Antibiotika och barn	15
Frågor och svar om antibiotika	19
Källförteckning	23

?

Resistenz

?

Mixtur ? Antibiotika

Spektrum

Antibiotika
Antibiotika
Antibiotika

Antibiotika
Antibiotika
Antibiotika ?

Mixtur
Spektrum
?

Ordlista

ANTIBIOTIKA Ett samlingsbegrepp för de läkemedel som används för att behandla infektioner som beror på bakterier. I dagligt tal kallas antibiotika ofta för penicillin. Men penicillin är bara en av flera olika grupper av antibiotika.

RESISTENS Resistens betyder motståndskraft och syftar i det här sammanhanget på bakteriers förmåga att stå emot antibiotikans effekter. Bakterier kan utveckla försvar mot antibiotika som gör att antibiotikan inte kan slå ut bakterierna. Då säger man att bakterierna är resistenta mot antibiotika.

MIXTUR En form av läkemedel som oftast ges till barn. Mixturen är läkemedel i flytande form.

SMALT SPEKTRUM/BRETT SPEKTRUM Antibiotika med smalt spektrum har effekt mot ett fåtal bakterier medan antibiotika med brett spektrum har effekt mot ett flertal olika bakterier. Man bör alltid använda ett antibiotika med så smalt spektrum som möjligt, för att endast slå ut de bakterier som orsakat infektionen. Detta minskar risken för att bakterier blir resistenta mot antibiotika.

Varför får jag antibiotika

VAD ÄR EN INFEKTION? När en bakterie, ett virus eller någon annan organism invaderar din kropp kallas det **infektion**. Att vara infekterad betyder inte att det automatiskt leder till sjukdom. I kroppen finns ett inbyggt försvar mot både bakterier och virus. För det mesta tar immunförsvaret hand om infektionen utan att du märker särskilt mycket av smittan, men om du blir riktigt sjuk då kan din kropp behöva extra hjälp.

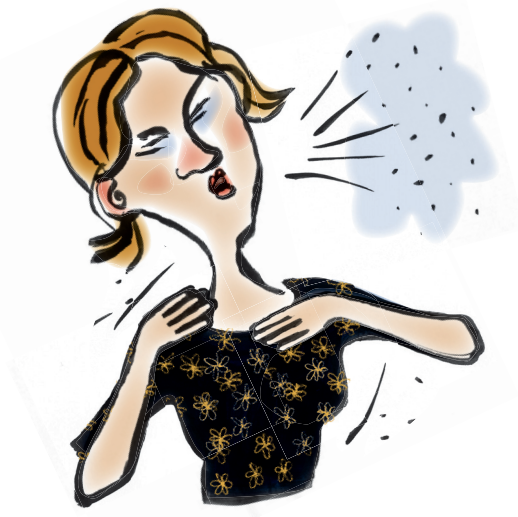
VAD ÄR SVININFLUENZA? Sedan den 29 april 2009 kallar vi inte längre den influensa som drabbar människor för svininfluensa. Den heter istället "den nya influensan" ("novel influenza") för att undvika att den blandas ihop med djursjukdomen. Den nya influensan A (H1N1) har en genetisk sammansättning som man inte sett förut och den kan spridas mellan människor.

Ring 020 - 20 20 00 för att få svar på allmänna frågor om influensa A (H1N1). Ansvariga myndigheter besvarar dina frågor. Du hittar även information på www.krisinformation.se

Om du är sjuk - ring 1177 till sjukvårdsrådgivningen, kontakta ditt läns sjukvårdsrådgivning eller gå in på www.sjukvardsradgivningen.se

HUR VET JAG OM JAG HAR BLIVIT SMITTAD AV SVININFLUENSAN? Hos de allra flesta handlar det om en veckas sjukdom med bland annat hosta och feber. Men för ett litet antal människor innebär det att man behöver sjukhusvård för sina besvär och några dör till och med. Under ett normalår insjuknar några procent av befolkningen i vanlig influensa, men historien visar att i nya influenser insjuknar 30-40 procent. Inkubationstiden, det vill säga den tid det tar från det att man smittats till dess att man insjuknar är för den nya influensan 1-7 dagar, i snitt 3 dagar.

HUR KAN JAG UNDVIKA ATT BLI SMITTAD AV SVININFLUENSAN? All influensa, även den nya influensan, smittar via droppar från saliv, nysningar, hosta, etc. Virus kan även fastna på olika ytor. Smittan flyger inte långa vägar i luften utan det krävs nära kontakt med den smittade för att själv drabbas.

SÅ UNDVIKER DU SMITTA VID INFLUENSA OCH FÖRKYLNING

- Undvik nära kontakt med personer som du vet är sjuka.
- Om du själv är sjuk, håll lite avstånd till andra personer, för att undvika att de smittas.
- Om du är sjuk, stanna hemma från arbetet eller skolan och undvik att göra andra ärenden.
- Hosta eller nys i armvecket eller i en pappersnäsduk som du slänger i en soppåse.
- Tvätta händerna med tvål ofta och noggrant, speciellt om du hostar och nyser.
- Använd gärna handsprit som komplement till handtvätt. Det kan också vara effektivt.
- Undvik att röra vid ögon, näsa och mun, så slipper du smittas om du råkat ta i något föremål som influensavirus nyligen fastnat på.

Du kan räkna med att man är smittsam från 1 dag innan till 7 dagar efter man börjat få influensasymtom (symptom). Smittsamheten kan vara lite längre om man fortfarande inte är feberfri efter 7 dagar och även hos barn. Man bör stanna hemma från arbete/skola 1-2 dagar efter man är feberfri.

KAN JAG FÖREBYGGA INFEKTIONER? Du kan inte helt gardera dig för att slippa infektioner, men man kan göra en del för att försöka undvika dem. Den allra viktigaste faktorn är god hygien! Ta för vana att tvätta händerna ofta, särskilt noga i infektionskänsliga tider. Om det är möjligt bör du även undvika att umgås med infekterade personer under tiden de kan smitta.

VARFÖR FINNS DET SÅ MÅNGA OLIKA SORTERS ANTIBIOTIKA? Det finns ett mycket stort antal bakteriesorter. Men det finns inget antibiotika som dödar alla sorters bakterier.

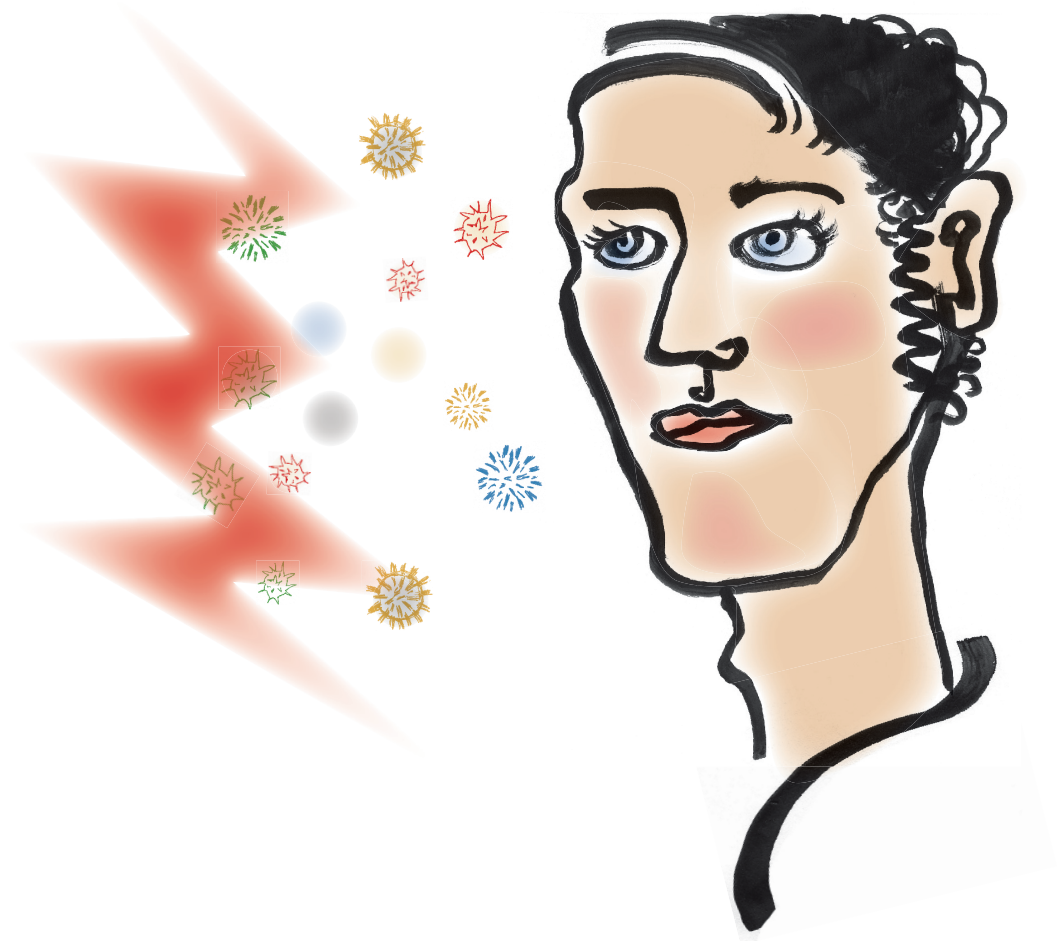
Olika sorters antibiotika fungerar på olika sätt mot bakterier. En del är direkt bakteriedödande. Andra hindrar bakterierna från att föröka sig och hjälper på så sätt kroppens eget immunförsvar att göra sig av med de främmande inkräktarna.

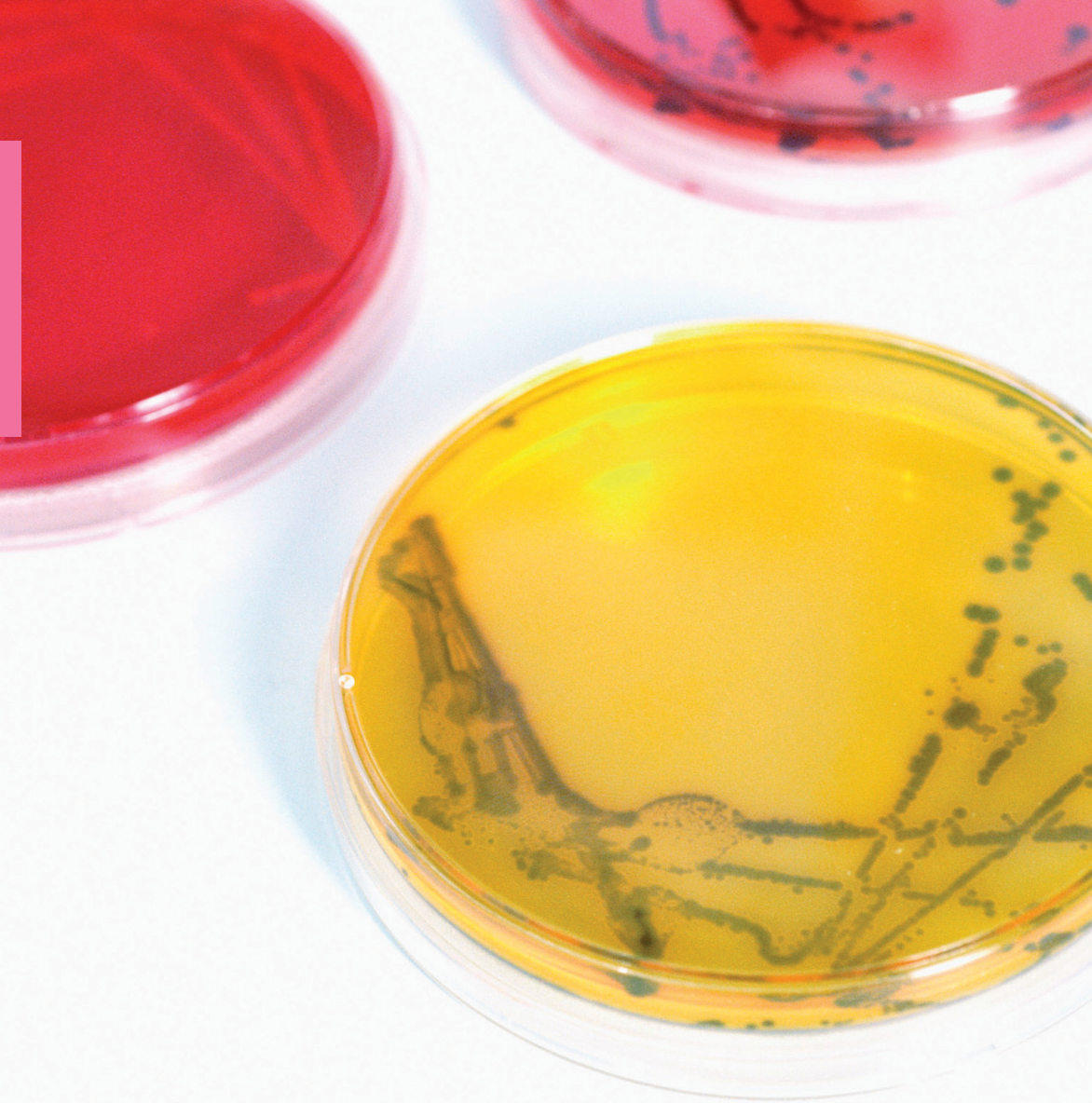
I vissa fall kombineras flera antibiotika för att säkerställa bästa effekt.

Så både bakteriens känslighet mot ett visst antibiotikum, vilken infektion det rör sig om, var den sitter, hur allvarlig den är, är några exempel på viktiga frågor som avgör läkarens val av antibiotikum, dosering och behandlingstid.

NÄR SKA JAG INTE TA ANTIBIOTIKA? I vissa fall bedömer din läkare att infektionen du har kan läka ut sig av sig själv. Då avvaktar man med behandling och ger kroppen en chans att läka ut det själv. På sikt minskar detta risken för resistensutveckling.

JAG MÅR BRA HALVVÄGS IN I ANTIBIOTIKAKUREN. MÅSTE JAG ÄNDÅ FULLFÖLJA KUREN? Ja, du bör fullfölja kuren. Även om du efter några dagar känner dig frisk, kan det vara bakterier kvar i kroppen som inte är helt oskadliggjorda och därför kan påbörja en ny attack.

Vad är antibiotikaresistens?

VAD ÄR RESISTENS? Med antibiotikaresistens avses en bakteries motståndskraft mot antibiotikabehandling.

Idag är den snabba resistensutvecklingen bland bakterier ett väldigt stort problem, speciellt på sjukhus. Det blir ofta fråga om "kapprustning" mellan bakterier som förvärvar nya mekanismer för att komma runt antibiotikans verkan och sjukvårdens och forskningens försök att hitta nya vägar till behandling.

Vid varje antibiotikabehandling som inte ger 100 % avdödning av bakterier överlever de bakterier som har den största motståndskraften. Detta kan hända om behandlingen avbryts i förtid eller om dosen är för låg. Det finns risk att samma effekt kan uppkomma genom att bakterier utsätts för små mängder antibiotika från spill, rester av antibiotiska rengöringsmedel eller urin och avföring från antibiotikabehandlade. Genom detta urval ökar bakteriestammens resistens. Viktiga åtgärder för att förebygga resistens är att minska den totala användningen av antibiotika och att se till att antibiotikabehandlingar inte avbryts i förtid.

Antibiotika och barn

NÄR KAN MITT BARN GÅ TILLBAKA TILL FÖRSKOLAN? En feberfri dag hemma behövs för att barnet ska orka vara med i aktiviteterna. Vid magsjuka bör man stanna hemma två dagar utan magsjuka innan man går till förskolan. Barnets behandlande läkare bör kunna lämna uppgifter om när smittsamheten har minskat vid antibiotikabehandling och när barnet kan återgå till förskolan.

NÄR SKA MITT BARN STANNA HEMMA FRÅN FÖRSKOLAN? Grundregeln är att barnets allmäntillstånd avgör – barnet ska orka delta i aktiviteterna annars är det bättre att stanna hemma. Barn med feber och barn med hosta som håller dem vakna hela nätterna bör stanna hemma från förskolan. Det är barnets behov som avgör – inte föräldrarnas eller personalens behov.

HUR KAN JAG FÅ MITT BARN ATT ÄTA SIN MEDICIN?

- För de vanligaste antibiotika finns ofta flera olika former; mixtur, dospulver, tabletter, droppar mm. Diskutera med din läkare om vilka alternativ som finns och vad som kan passa bäst för ditt barn. Tänk på att det i vissa fall finns tabletter som är så små att det fungerar även för små barn.
- Dosspruta/dossked kan användas. Dossprutan kan användas på mindre barn och dossked från 1 år och uppåt. Fråga på Apoteket om dessa hjälpmedel.
- Förklara tydligt för barnet varför man ska äta sin medicin. Man kan exempelvis läsa en saga som handlar om att ta sin medicin och bli frisk (*Oliver tar sin medicin; finns att beställa på infektionsguiden.se*)
- Vissa flytande mediciner kan ha dålig smak som dröjer sig kvar efter man tagit medicinen. Man kan pröva att ge barnet något som de gillar för att ta bort smaken efter man fått medicinen. OBS, man ska inte blanda illasmakande medicin med mat, välling eller annan dryck som barnet ofta får, eftersom barnet då kan få avsmak för maten eller drycken efteråt. Man ska inte heller blanda ut medicinen i stora mängder vätska eller mat, eftersom det finns en risk för att barnet blir mätt och inte får i sig hela dosen.
- Som förälder är det viktigt att man agerar lugnt och tar sig ordentligt med tid. Lugnet smittar av sig på barnet och då kan man undvika att tvinga i barnet medicinen.

VARFÖR VILL MIN DOKTOR INTE SKRIVA UT ANTIBIOTIKA TILL MITT BARN?

En läkare har ansvar för att göra en helhetsbedömning av dina besvär och sätta in adekvat behandling. Som stöd har din läkare bla lokala och nationella behandlingsriktlinjer, som expertis tagit fram i samråd. Lider ditt barn av exempelvis öroninflammation säger behandlingsriktlinjerna att man bör vänta med att börja behandla med antibiotika tills man är säker på diagnos och på att vissa behandlingskriterier uppfyllts. Du bör självfallet diskutera med din läkare om du har frågor kring varför och om du eller ditt barn behöver behandlas.

Frågor och svar om antibiotika

Meda får många frågor kring användning av våra läkemedel och här är några av de vanligaste frågorna.

VAD HÄNDER OM JAG GLÖMMER ATT STÄLLA IN KÅVEPENIN MIXTUR I KYLSKÅP? Färdigberedd Kåvepenin mixtur ska förvaras i kylskåp. Mixturen klarar sig max ett dygn i rumstemperatur.

VAD HÄNDER OM JAG GLÖMMER ATT STÄLLA IN KÅVEPENIN DROPPAR I KYLSKÅP? Färdigberedda Kåvepenin droppar ska förvaras i kylskåp. Dropparna klarar sig max ett dygn i rumstemperatur.

HUR SER KÅVEPENIN MIXTURERNA UT NÄR DE ÄR BLANDADE? Kåvepenin mixtur med kolakaramellsmak blir vitaktig och Kåvepenin mixtur med fruktsmak blir nästan genomskinlig.

OM JAG HAR GLÖMT EN DOS AV KÅVEPENIN, HUR GÖR JAG DÅ? Ta dosen så fort du upptäcker att du glömt den. Om detta är i samband med nästa dos, tag då nästa dos och fortsätt fullfölja behandlingen.

KÅVEPENIN MIXTUR SMAKAR SÅ ILLA ATT MITT BARN VÄGRAR ATT TA DEN. HUR SKA JAG GÖRA? Tyvärr upplever en del barn att Kåvepenin mixtur smakar illa. Penicillinet kommer från en mögelsvamp. Penicillinets beska smak är mycket svår att dölja. Idag finns olika smaker för att man ska kunna hitta något som passar alla. Kåvepenin 100 mg/ml

(kakao-citronsmak) Kåvepenin Frukt (apelsin-karamellsmak). Olika barn gillar olika mixturer. Det finns även droppar (250 mg/ml) med smaken grapefrukt-aprikos, som doseras i mindre mängd. För barn från 10 kg (som kan svälja) kan små tabletter på 125 mg vara ett alternativ. Tabletterna har storleken av ett risgryn (ungefär 5 mm x 10 mm). Eftersom de kan sväljas hela slipper man sväljproblematiken.

KAN EN PATIENT MED GLUTEN- LAKTOS- ELLER SOJA-ALLERGI TA KÅVEPENIN TABLETTER? Ja.

ÄR DET FARLIGT ATT SOLA NÄR MAN ÄTER KÅVEPENIN? Nej, det är inte farligt att sola när man äter Kåvepenin.

TÅL KÅVEPENIN MIXTUR ATT FRYSAS? Ja, men om mixturen klumpat sig (pga. att förtjockningsmedlet har reagerat på frysningen) kan det bli svårt att dosera rätt och då rekommenderar vi att du går till apoteket och får en ny flaska. Likaså bör man se till att få en ny flaska om mixturen ändrat färg eller smakar mer illa.

KAN JAG DELA ELLER KROSSA KÅVEPENIN-TABLETTEN? Ja. Tänk dock på att själva penicillinet smakar väldigt illa. Denna smak döljs av det salivresistenta ytskiktet. Krossas tablettens förstörs ytskiktet. Ytskiktet förhindrar även risk för svampinfektioner i munhåla och svalg. Penicillinet kan slå ut den normala bakteriefloran i munhåla och svalg och skapa en obalans som gör det möjligt för svampar att växa till. Vi rekommenderar därför att man sköljer munnen med vatten efter intag av en krossad Kåvepenin tablett.

KAN JAG KROSSA AMIMOXTABLETTEN FÖR ATT UNDERLÄTTA SVÄLJANDET? Ja, det går bra. Substansen påverkas inte. Amimoxtabletten är dragerad med en salivresistent film, som gör att man inte känner smaken. Smaken kan därför bli beskare när man delar eller krossar tabletten.

VAD HÄNDER OM JAG GLÖMMER ATT STÄLLA IN AMIMOX MIXTUR I KYLSKÅP? Amimox är hållbar flera dagar i rumstemperatur och 14 dagar i kylskåp.

TÅL AMIMOX MIXTUR ATT FRYNAS? Ja, men om mixturen klumpat sig (pga. att förtjockningsmedlet har reagerat på frysningen) kan det bli svårt att dosera rätt och då rekommenderar vi att du går till apoteket och får en ny flaska. Likaså bör man se till att få en ny flaska om mixturen ändrat färg eller smakar mer illa.

ÄR SPEKTRAMOX MIXTUR HÅLLBAR I RUMSTEMPERATUR? Nej, Spektramox klarar kortare transporter i rumstemperatur, men innehållet tappar effekt om det är i rumstemperatur mer än några timmar.

EFTER 5 DAGAR HAR SPEKTRAMOX MIXTUR ÄNDRAT FÄRG. ÄR DET FARLIGT? Mixturen ändrar färg efter ett par dagar. Färgen går från gul/vit mot gul. Detta beror på nedbrytning av ett ämne i medicinen. Detta är inte farligt. Om färgen går mer mot brunt så bör man köpa en ny flaska. Förvara flaskan i kylskåp!

TÅL SPEKTRAMOX MIXTUR ATT FRYNAS? Ja, men om mixturen klumpat sig (pga. att förtjockningsmedlet har reagerat på frysningsen) kan det bli svårt att dosera rätt och då rekommenderar vi att du går till apoteket och får en ny flaska. Likaså bör man se till att få en ny flaska om mixturen ändrat färg eller smakar mer illa.

VAD HÄNDER OM JAG GLÖMMER ATT STÄLLA IN ERYMAX MIXTUR I KYLSKÅP? Färdigberedd Ery-Max mixtur ska förvaras i kylskåp. Mixturen klarar sig max fem dygn i rumstemperatur. Vid förvaring i rumstemperatur försämras smaken och mixturen blir beskare.

TÅL ERYMAX MIXTUR ATT FRYNAS? Ja, men om mixturen klumpat sig (pga. att förtjockningsmedlet har reagerat på frysningsen) kan det bli svårt att dosera rätt och då rekommenderar vi att du går till apoteket och får en ny flaska.

VAD HÄNDER OM JAG GLÖMMER ATT STÄLLA IN HERACILLIN MIXTUR I KYLSKÅP? Färdigberedd Heracillin mixtur ska förvaras i kylskåp. Mixturen klarar sig dock i rumstemperatur i någon dag.

Källförteckning

”Smitta i förskolan - en kunskapsöversikt”.

Socialstyrelsen 2008; www.socialstyrelsen.se

”Infektioner i förskolan”.

Strama 2009; www.strama.se

”Föräldrautbildning om luftvägsinfektioner”.

Strama 2009; www.strama.se

”Om penicillin och andra livsviktiga antibiotika”

utgivet av Region Skåne

Sjukvårdsrådgivningen;

www.sjukvardsradgivningen.se

www.krisinformation.se

www.fass.se

Meda AB, Pipers väg 2 A, Box 906, SE-170 09 Solna, Sweden,
Tel. 08-630 19 00, Fax. 08-630 19 50, www.infektionsguiden.se